

- Si uis scire quotus sit circulus solaris, sume annos domini quotquot: O.D., f.22^r.

L'argument sobre el cicle solar també estroba als mss. Bamberg, Theol. 210, s.XV, f.182; al München, 21107, f.13 i als Wolfenbüttel, Landesbibl., 592, s.XV, ff.2-20 i 4553, s.XV, ff.28^r-58^r (cf. Thorndyke-Kibre).

- De sollempnitatibus et sabbatis et neomeniis*.
- De sollempnitatibus et sabbatis et neomenis quae in lege a domino: C, f.86^v.
- De sollempnitatibus et sabbatis et neomeniis quae in lege a domino: Pa, p.212.
- De sollempnitatibus et sabbatis et neomeniis que in lege a domino: V, f.89^r.
- Disputatio Hieronimi de sollempnitatibus paschae. de sollempnitatibus et sabbatis et neomeniis: K, f.201^r.
- Incipit disputatio sancti Hieronimi de sollempnitatibus pasche: G, f.121^r.

L'autor que toca d'una manera important aquest text és Jones, tant a EHR, p.215 com a Bedaes Opera, pp.108-109. Entra a comentar aquest incipit a partir de la lectura que fa al ms. O.B., on el text duu un títol que no es correspon amb el propi text: Exemplum suggestionis Boni sci. primice. El text no és l'Exemplum Boni (publicat per B.Krusch, a Neues Archiv, IX, 1884, p.109), sinó una carta espúria de sant Geroni, publicada en primer lloc a l'edició Muratori de les obres del sant (PL, CI, 1103 i reimprès a la PL, XXII, 1220) i després al CSEL, LVI, 357-363, per Hillberg (en totes aquestes edicions, a partir del ms. V). Krusch edita també aquest text a Neues Archiv, V (1885), pp.84-89, a partir del ms. Pa. A Bedaes Opera, es dedica Jones, sobretot, a fer una mica d'història externa sobre les diferents publicacions de la carta (47). La idea de Jones sobre la composició del text és que deuria haver estat escrit al continent, en una època anterior a Beda, en la qual moltes obres eren atribuïdes a la sabiesa dels sants Pares de l'església. L'obra fou coneguda primer a Irlanda, i d'allà va passar altre cop al continent.

Pa, Catàleg i G, Catàleg només afegeixen que la carta és atribuïda a Columbà a través de les polèmiques que ha anat suscitant . Dekkers, Clavis, 2278, dóna informació abundant sobre la variada bibliografia qua ha anat suscitant la carta al llarg dels anys (48).

Cordoliani, "Les traités", XXXIV, dóna altres mss. que també posseeixen el text: Tours, 334, s.IX, ff.8^V-10; Paris, Bibl. Nat., lat. 16361 (el nostre Pa); i el Vaticà, lat. 642 (el nostre V). Indica com a edició la de W.Gundlach, Columbae siue Columbani epistolae, a MGH, Epistolae, III (1895), pp.177-180.

- De stellis*.

- De nominibus stellarum: M, f.69^V.

- De septem sideribus errantibus: M, f.46^R.

- De stellis: Be, f.25^R.

Pseudo Beda. Cf. l'inc. De XII signa.

- De stellis fixis et stantibus: K, f.152^V.

- Nos legat uult qui stellarum cognoscere si-
tys: R, f.28^V.

Indica Les mss. classiques latins
de la Bibl. Vat., t.II, p.424, que aquest text
i quatre versos que el segueixen són editats
per Riese, a l'Anthologia Latina, I, 2, Teubner,
1906, p.154-155.

- De suppotationes: M, f.21^R.

- De temporibus Chronica Grece dicitur que Latine:
O.D., f.27^R.

- De temporibus. de cronica uocabulo: M, f.110^V.

- De temporis diuisionibus*.

- De momentum: M, f.14^V.

- De oris, punctis et momentis quare dicte
sint: O.D., f.27^R.

- De puncta: M, f.17^V.

- De ratione temporum. tempora, momentis, horis,
diebus: R, f.19^V.

- Diuisiones temporum quot sunt?: G, f.139^r.

Aquest text també és al ms. Vaticà, Reg., 1855, ss.X-XI, ff.84^r-85^v (uid. Aristoteles Latinus, ed. Geo-Lacombe, 1939-1955, n^o1800).

G, Catàleg apunta la gran semblança entre aquest text i el començament de la PL, XC, 653-664, De diuisionibus temporum, però també diu que a partir de la columna 657 els textos són diferents. A partir del f.147 de G, el text s'assembla força a la carta de Dionís a Bonifaci (publicada a Krusch, 2, pp.83 ss.).

- Incipiunt capitula. I. de temporibus, horis et momentis: Pa, p.18.

- Isidorus. tempora autem momentis, horis, diebus, dies: O.B., f.105^v.

- Item de athomis in I momento: M, f.36^r.

- Item de horis et momenta quod sunt: M, f.36^v.

- Item de momenta: M, f.14^v.

- Item de momentum: M, f.37^v.

- Item de XIIII diuisionibus temporis. diuisiones temporis quod sunt?: K, f.37^r.

- Item de XIIII diuisionibus temporum. diuisiones temporis quot sunt?: O.B., f.64^v.

Jones, a EHR, p.214, indica que aquest text, com ja s'ha dit a l'incipit Diuisiones temporum quot sunt?, és idèntic en el seu comentament, amb el De diuisionibus temporum de la PL, XC, 653-664 (49). Però allò que més ens interessa a nosaltres és indicar que aquest text, en aquesta versió que ofereixen els nostres mss., no està editat (uid., a més, Zinner, Verzeichniss, 12120).

- Si uis scire quod athomus et momenta et minuta et puncta:K, f.68^r.

- De tonitruo: Be, f.28^v.

Pseudo Beda. Cf. l'inc. De XII signa.

- De trina opinatione fidelium quando ueniat dominus: Be, f.158^v..

- De uentis: Be, f.28^r.

Pseudo Beda. Cf. l'inc. De XII signa.

- De uocabulo arithmeticae disciplinae. arithmetica est disciplina numerorum: R, f.68^V.

Thorndyke-Kibre atribueixen el text a Beda, De arithmetica, però tenen la prudència de remetre a Jones, Bedae Pseudepigrapha, p.48. El text també és als mss. Cambridge Univ., Gonville and Gaius College, 151, s.XIII, f.146^V. Al ms. Viena, national-Bibl. 2269, s.XIII, f.7^{r-v}, està atribuït a Alcuí. També és al Brit. Mus., Harley, 3017, s.IX, ff.172^V-178.

Jones comenta el text que troba a la PL, XC, 641-648, procedent de l'edició d'Heruagius de les obres de Beda (50), Ell no en coneix més mss. (ja els hem citat nosaltres), però sí indica que el primer capítol d'aquest text està fet a partir d'extractes de les Etymol. de sant Isidor, III, 1-4. La segona part és similar a altres tractats del segle onzè. Jones dubta que les dues parts pertanyessin inicialment al mateix treball.

Les mss. classiques latins de la Bibl. Vat., II, p.424, confirma que es tracta d'un extracte de sant Isidor.

- Demensio caelestium spatiorum secundum quosdam:

R, f.201^V.

També aquest text forma part dels Excerpta Eboracensia, fets a partir de la Nat. Hist. de Plini el Vell. En concret, aquest text formaria part d'un De cursu earum per zodiacum circulum, del llibre II, cap.27.

- Descriptio duorum semispherium. habet autem pondus:

K, f.150^V.

- Disputatio Morini de ratione paschali*.

- Incipit disputatio Murini episcopi Alaxandri-
ni de ratione paschali: C, f.82^V.

- Incipit epistola Moriani episcopi Alexandrini
de ortu paschali eo quod senserunt alii inter:
se: M, f.80^r.

- Disputacio Morini Alexandrini episcopi de
ratione paschali eo quod senserunt alii diuer-
se: Pa, p.238.

- Disputatio Morini Alexandrini episcopi de
ratione paschali eo que senserant alii: G,

f.131^V.

- Disputatio Morini Alexandrini episcopi de ratione paschali eo quod senserunt alii diuerse: D.B., f.94^r.

- Disputatio Morini Alexandrini de racione paschali eo quod senserunt ali diuerse: O.D., f.79^r.

Jones indica a EHR, p.216, que està publicat per J.B.Pitra, a Spicilegium Solesmense, I, 14-15. El mateix fa C. Du Fresne, a Πασχαλιον, seu Chronicon Paschale, Corpus Byzantinae Historiae, Paris, 1688, App.23, pp.480-1. Potser en aquest cas, és necessari citar textualment el comentari final que fa Jones: "Because of the unintelligibility of the printed editions comment has been avoided". Cal indicar també, a pesar que Kenney no ho digui massa clarament (51), que aquest text, junt amb el Liber Anatolii Greci, és l'única falsificació veritablement irlandesa perquè constitueix una mena de resposta, defensant el costum de càlcul alexandrí, a aquest pseudo-Anatoli.

Thorndyke-Kibre només remeten al Bull. Du Cange, XVII (1942), 64.

Cordoliani, a "Les traités", LXII,
indica encara un altre ms. que té el text:
el Tours, 334, s.IX, ff.16^V-18.

- Diuisio orbis terrarum. terrarum orbis diuiditur:
V, f.80^V.

Aquest text també és al ms. Einsiedeln,
357 (52), s.XIII, pp.104-110 (cf. Thorndyke-Kibre).

- Diuus Hieronimus. de uiris illustribus: C, f.3^r.

Es tracta del De uiris illustribus de
sant Geroni (uid. Schanz, IV, I, 447). Està editat
a la PL, XXIII, 603 i a la PL Supplementum, II,
26. E. Richardson (53) (cf. Dekkers, Clauis, 616),
en fa una altra edició comparant-la amb una versió
grega. Sobre els mss., uid. H.Mc Cusker, "A XIIth
century ms. of St. Jerome", a More books. Bulletin
of the Boston Public Library, XIV (1939), pp.95-
105 (54).

- Domino uere meo ac dii seruo Sesuldo arcidiacono
Leo inutilis atque: K, f.184^r.

Krusch 1, pp.298-302, ha editat aquesta
carta de Lleó, a partir del ms. K.

- Dum uenerem de oriente uidi caballum: L', f.1^V.

El catàleg del ms. L' (55), p.7, remet,
per aquest text, a R.Heim, a Jahrbuch der Class. Phi-
lol., XIX. Suppl. Bd. (1883), p.555.

- Epistola deflorata epistolis sancti Leonis papae et sancti Proteri et sancti Dionisi*: Be, f.62^r.
- Epistula deflorata ex epistulis sancti Leonis pape et sancti Proteri et sancti Dionisi: L', f.32^r.
- Epistula Cyrilli ad Aurelium et Valentinum et epistula Cyrilli prima*.
  - Dominis honorabilibus sanctis fratribus episcopis Aurelio et Valentino: Pa, p.225.
  - Dominis uenerabilibus sanctis fratribus episcopis Aurelio Valentiniano: C, f.95^r.
  - Domino honorabilis sanctis fratribus episcopis Aurelio et Valentino: G, f.126^r.
  - Epistole Cyrilli episcopi. dominis honorabilibus sanctis fratribus episcopis Aurelio Valentiniano: Be, f.53^v.
  - Incipit epistola Cirilli. dominis honorabilibus sanctis fratribus Aurilio Valentino: K, f.173^v.

- Incipit epistola Cirilli episcopi. dominis honorabilibus sanctis fratribus episcopis Aurelio Valentino: O.D., f.60^r.

- Incipit epistola sancti Cyrilli episcopi. dominis honorabilibus sanctis fratribus episcopis Aurelio et Valentino: O.B., f.89^v.

- Incipit epistola sancti Cyrilli V kalendis decembris. dominis uenerabilibus sanctis fratribus episcopis Aurelio Valentino: M, f.74^v.

- Item epistola de ratione paschae. dominis ac uenerabilibus sanctis fratribus episcopis Aurelio et Valentino: R, f.145^r.

Jones, a Bedae Opera, p.72 i nota 6, en parla tot identificant aquesta carta amb la que va enviar el bisbe Ciril al Concili de Cartago (a.419), carta que Dionís va traduir i publicar en la seva col.lecció de canons (publicada a la PL, LXVII, 226-227). Els primers a editar l'obra de Ciril són Petavius, II, pp.884-885 i Bucherius, pp.72 ss., i ambdós utilitzen el ms. O.B.

Krusch 1, a més de defensar la teoria

que aquesta carta és una falsificació irlandesa (pp.101-109), la publica (pp.344-349), a partir del text de Petauius, més els mss. M, L' i Ber. Indica Jones que als mss. utilitzats per Krusch caldria afegir-hi, a més dels que nosaltres hem citat abans, l'Ivrea, 42, s.IX.

Tots els catàlegs dels mss. on es parla d'aquesta carta recullen l'afirmació de Krusch sobre que és una falsificació i no aporten cap nova dada (G, Catàleg i Pa, Catàleg). L'únic que atribueix la carta a Ciril és O. Homburger, p.128, on remet, a més, a Zinner, Verzeichniss, 12178.

Potser qui més ajusta els conceptes sobre aquesta carta és Dekkers, Clavis, 2304, el qual recull la idea que la primera part de la carta sigui, efectivament, de Ciril, mentre que la segona pot relacionar-se com a text escrit a Irlanda, a mitjan segle VII. En el fons, Dekkers només recull les idees de A. Cordoliani sobre les dites falsificacions irlandeses (56) i també les de P.Grosjean (57).

El mateix Cordoliani, a "les traités", XLV, afegeix encara com a ms. que també té aquest text, el Tours, 334, s.IX, ff.12-13 i el Paris, Bibl. Nat., lat. 14984, s.XII,

f.116.

- De pascha. antiquitus ecclesia pascha XIII cum uideris caelo: Ber, f.69^v.

- Incipit epistola Cyrilli Alexandrini urbis episcopi. antiquitus ecclesia pascha XIII: M, f.66^r.

Thorndyke-Kibre identifiquen el text com a Cyрил, De pascha i citen solament el ms. Ber com a posseïdor de la carta.

O.Homburger, p.128, identifica la carta com a la primera carta de Ciril i remet a Zinner, Verzeichniss, 2046.

Dekkers, Clauis, 2305, també reconeix que aquesta és una altra carta, diferent, de Ciril (la comenta dins de l'apartat de Computistae Hibernici) i la situa al segle VIII i d'origen irlandès. La carta (pel fet de ser al ms.M) està editada a la PL, CXXIX, 1353-54.

També Jones cita aquesta carta a Beda Opera, p.18, nota 3, però només per a posar-la com a exemple sobre l'heresia dels quatuordecimanes.

- Epistula Dionysii Bonifatio et Bono*.

- Incipit de communibus et embolismis annis. dominis a me plurimum uenerandis Bonifatio primicerio et Bono secundicerio: K, f.172^r.

- Incipit epistola Dionisi Exigui ad Bonifatium. dominis a me plurimum uenerandis Bonifacio primicerio notariorum et Bono: O.D., f.67^v.

- Incipit epistola Dionisii Exigui. dominis a me plurimum uenerandis Bonifacio primicerio notariorum et Bono: M, f.72^r.

- Incipit epistola Dyonisii de ratione paschae. dominis a me plurimum uenerandis Bonifacio primicerio notariorum et Bono: O.B., f.85^r.

- Incipit epistula Dionisii Exigui ad primicerios notariorum. dominis a me plurimum uenerandis Bonifatio: C, f.84^r.

Els primers editors de la carta foren Bucherius, pp.489-493 i Petauius, II, pp.876-8, ambdós a partir del ms. O.B. (cf. Jones, EHR, p.215).

També Jan, Historia cycli pp.105-115, edita la carta, a partir de la lectura, fonamentalment, del ms. O.D.

Seguint la tradició de les obres de Dionís, tornem a trobar aquesta carta a Krusch 2, pp.82-85, a partir dels mss. Vatic. Reg. 586, f.112; O.D.; C; Paris, Bibl. Nat., lat., 4860, f.149^V.

El text també es troba al ms. de Durham, Hunter 100, s.XII, ff.22^V-24^V (58) (cf. Thorndyke-Kibre) i als Vaticà, Reg., 755, s.IX, ff.22-25 i Paris, Bibl. Nat., lat., 14984, s.XII, ff.115-116 (cf. A. Cordolaini, "Les traités").

Cal dir, per acabar aquest comentari, que un altre incipit pel qual és coneguda aquesta obra és Reuerentiae paschalis regulam (vid. l'inc.).

- Epistula Dionysii Petronio episcopo*.

- Domino beatissimo et nimium desiderantissimo patri Petronio episcopo Dionisius: K, f.181^V.

- Incipit Dionisi Exigui. domino beatissimo et nimium desiderantissimo patri Petronio epis-

copo Dionisius Exsigus: O.D., f.63^r.

- Incipit epistola Dyonisii. domino et beatissimo et nimium desiderantissimo patri Petronio episcopo Dyonisius: O.B., f.86^r.

-Incipit praefatio Patronio episcopo. domino beatissimo et nimium desiderantissimo patri Patronio episcopo Dionisius Exiguus: M, f.81^v.

Bucherius, pp.485-489 l'edita, així com també Petavius, II, pp.871-874, a partir del ms. O.B. Jan, Historia cycli, pp.59-73 és el tercer a editar aquesta carta que va servir com a pròleg per a la redacció del cicle pasqual de Dionís. Jan fa la seva edició a partir dels mss. Rhemensis 298, Colbertinus 1020, Bodleian F NE 3.5, Cotton Tiber E 4 i O.D. (aquest text està reimprès a la PL, LXVII, 483-4).

Krusch 2 és el quart editor de la carta (pp.63-68 i posant-la, efectivament, com a introducció a l'edició del cicle pasqual dionisiac), a partir dels mss. Vat. Reg., 755 i 586; Cheltenham, 1830; O.D.; Paris, Bibl. Nat., lat. 5543, 5239 i 4860. El text també es troba al ms. de Durham Hunter 100, s.XII,

ff.24^v-27^r.

Cal advertir també en aquest cas (ja ho hem fet amb la carta anterior), que aquest text pot ser conegut a través d'un segon incipit: el que correspon al veritable començament de la carta i no pas a les fòrmules de cortesia, és paschalis festi rationem quam multarum diu frequenter...

- Epistula papae Leonis ad Galliam et Hispaniam*.

- Incipit aepistola pape Leonis ad Galliam et ad Spaniam de pasche: K, f.197^r.

- Incipit epistola pape Leonis ad Galli et Spania de paschae sollempnitate: Be, f.66^v.

- Incipit epistula papae Leonis ad Gallia et Spania de pasche solemnitare. dilectissimis fratribus uniuersis: L', f.36^r.

Jones, a Bedae Opera, p.60 i nota 1, comenta que la carta pasqual de Lleó a Espanya i la Gàl.lia está editada com a epist. CXXXVIII, a Leonis Opera, ed. Ballerini, I, 1283 i reimprès posteriorment a la PL, LIV, 1102.

També en parla Van der Hagen, a Dis-
sertationes in cyclis, pp.141-143. Mss. desco-
neguts per aquestes edicions són el St.Gall,
251, p.1 i el Rouen, 524, f.93^V, a més dels
mss. que nosaltres hem citat.

- Epistula papae Leonis ad Martianum imperatorem*.
- Epistola papae Leonis ad Martianum imperatorem
per Darianum. tam multis per omnes: O.B., f.96^V.
- Epistola papae Leonis ad Martianum imperato-
rem per Darianum: G, f.158^V.
- Incipit epistola pape Leonis ad Marcianum
imperatorum per Darianum: M, f.87^V.
- Leo episcopus Marciano tam multis documentis:
L', f.29^V.
- Leo episcopus Marciano Augusto. tam multis
documentis per omnes: Be, f.58^V.

De les vàries cartes escrites pel
papa Lleó a l'emperador Marcià, aquesta que
tenen els nostres mss. és la primera, datada